

A Komáromi Magyar Gimnázium a zenére és zenével nevelés tükrében (X. rész) (2000-2012)

„Meglehet, vannak, akik művészet nélkül is boldogok. Ignoti nulla cupido. Ne irigyeljük őket. Igyekezzünk a bennök elsorvadt nemes szervet a fiatalság tömegeiben kifejleszteni.”
(Kodály Zoltán)

Az 2000/2001-es tanévben: Vitálos Krisztina tanítja a zenét és vezeti az énekkart. Az ő irányításával készültek fel az érdeklődő diákok „A magyar zene évezrede – Honfoglalás muzsikával” című zenei-történelmi vetélkedőre. Az 1. csapat tagjai: Bucsei Szabina, Hinn Orsolya – II.A, Névény Katalin, Ovšonka Márk, Fazekas László, Konczer András (III.). Az 1. csapat az elődöntőben az 1. helyen végzett, a középdöntőben a 4.-en. A nagyok csapata: Csintalan Katalin, Farkas Gabriella, Madarász Erika, Smahó Viktória, Vajas Katalin és Csóka Sztella a 2.B-ből. Az elődöntőben szintén 1. helyezést értek el, a döntőben – Csóka Sz. és Vajas K. helyett – Kiss Réka (2.B) és Öllős Ágota (VI.) összeállításban, magyarországi, erdélyi és kárpátaljai csapatokkal versenyeztek, és az 5. helyen végeztek. A tanév legsikeresebb népdalénekese Bucsei Szabina (II.A) lett.



Névény Katalin, Ovšonka Márk, Konczer András (III.), Hinn Orsolya, Bucsei Szabina (II.A), Fazekas László (III.) „A magyar zene évezrede – Honfoglalás muzsikával” zenei-történelmi vetélkedő kiscsapata

Öllős Ágota (V.), Csóka Sztella, Madarász Erika, Farkas Gabriella, Smahó Viktória, Kiss Réka, Csintalan Katalin (II.B) „A magyar zene évezrede – Honfoglalás muzsikával” zenei-történelmi vetélkedő nagycsapata



Temészetesen a Gimisz újabb, a már 8. bemutatója, a **Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról** ismét nagy siker. Molnár Kriszta írja: „*És itt van Jóska bá', a nagy varázsló, akire nagyon érvényes, hogy a mi vezérünk vezérből vezér... Biztosan okoztunk néhány álmatlan éjszakát neki és segítőinek is – Spátay tanárnőnek, Zsákovics tanár úrnak. Köszönjük a türelmet. Az utókornak üzenjük, hogy a Gimiszt nem érdemes kihagyni. Próbáljátok ki, és rájöttök. Ha tiszta még a szívünk, játszunk még tovább, játszunk még tovább.*”



Jelenet a Képzelt riport... c. előadásból

A 2001/2002-es tanévnitón az intézet újonnan kinevezett igazgatója, Andruskó Imre mondott ünnepi beszédet: „*Úgy érzem, ha becsületes munkával, kitartással eleget teszünk (...) az elvárásoknak, megfelelünk az új kihívásoknak, és egy igazi alkotó közösség leszünk – tanár-diák-szülő –, akkor újabb évtizedeken át őrizhetjük meg, öregbíthetjük iskolánk hírnevét.*” A „zenei élet mozaikja” pedig így állt össze: **zenei nevelés, I., II.A, II.D, III.A, III.D és karének, Pfeiferlik Annamária.** Az énekkar sikerrel közreműködött a március 15-i ünnepi műsorban; Szabó Csilla, a Jókai Színház művészeti vezetője irányításával megalakult a Kisgimisz. „*Szabó Csilla választása (...) Király Kis Miklós és Tündér Tercia történetét magába foglaló mesére esett (...). A főszerepeket Horváth Ádám és Simcsik Rita kapta*” – írta Farkasné Bartakovics Adrianna magyartanár. A „csapat” a Duna Menti Tavasz seregszemlénjén elnyerte a fesztivál Fantázia-díját. **A közreműködő hangszeresek:** Mórocz Orsolya, Balázs Júlia, Czifra György és Pallag Boglárka voltak.

Rendszeressé vált a Jókai Színház előadásainak látogatása is. **2002/2003-as tanévben az I., II., III.AD osztályokban van zenei nevelés.** A tantárgyat – s csakúgy a karéneket is – az anyai örökök elé néző Pfeiferlik Annamariától Holczhei Viktória veszi át, és viszi négy tanéven át gyermekgondozási szabadságra menetelig.



Zenei nevelés

Mind az énekkar, mind a hangszeres zenészek Holczhei Viktória tanárnő vezetésével tevékenykedtek. Leginkább a – nemzeti történelmünk nevezetes évfordulói alkalmával rendezett – hagyományos megemlékezéseken szerepeltek, többek között a Rákóczi vezette szabadságharc 300. évfordulója alkalmából rendezett ünnepi rendezvényen is. Ebben a tanévben a Gimisz előadásában a **Padlás c. musical volt a nagy siker.** Az előadás meghívást kapott a Vendégségben Budapesten elnevezésű Határon Túli Magyarok Kulturális Találkozójára is; a budapesti Thália Színházban szerepeltek. És folytatta a munkáját a Kisgimisz is: a Romhányi József műveiből készített válogatás a **Cirkusz** címet kapta.

Az elkövetkező tanévekben kiadott Évkönyvek egyre vastagabbak lettek, a diákság egyre sokrétűbb tevékenységéről – eredményekről, tanulmányi versenyekről – számolnak be, aminek természetes velejárója volt a kulturális tevékenység, a zenére s a zenével való nevelés egyre fokozottabb háttérbe szorítása. **Zenei nevelés mint tantárgy – a 2007/2008-as tanévben – már csak a III. osztályban van, a gyermekgondozási szabadságról visszatérő Vitálos Krisztina tanárnő viszi, s csakúgy az énekkart is.** A kultúrára, színpadra vágyók a Gimiszben és a Kisgimiszben

tehetik próbára képességeiket. „2008. szeptember 2-án nemcsak új iskolaévet nyitott a (...) gimnázium, hanem az iskolaépület fennállásának 100. évfordulóját is ünnepelte. (...) A színvonalas kulturális műsor (ének, zene, szavaltatok) mai és egykori diákok (színművészek) előadásában hangzottak el.” A Gimiszről Kiss Péntek József, többek között, így írt: „Az utóbbi néhány évben régebbi zenés magyar filmek színpadi adaptációját játszottuk. Így került színre a Hippolit...”



Patócs Marianna és Vilimek István a Hippolit egyik komikus jelenetében

„A címszerepet alakító Huszlicska Bálint meg is kapta érte az az évben alapított Kaszás Attila-díjat. Hasonló elismerésben részesült az idei előadás, az Egy szoknya, egy nadrág főszerepének eljátszásáért Hrabovszky Péter is.” Zene: a Kultúr-napok keretében a népdaléneklési versenyen: Dékány Nikolett (2.D) – 1. helyezés, Jókai Ágnes (3.C) – 3. helyezés. Az 1.ABCD osztályokban – heti egy órában – új tantárgy került bevezetésre: a művészet és kultúra, amely a következő területeket foglalja magába: művészet, kultúra, zenei nevelés, vallás-oktatás, pszichológia. A 2009/2010-es tanév kiemelkedő kulturális eseménye volt a Gimisz Diákszínpad West Side Story című musical előadása. A darabban 70 diák szerepelt. „2010. febr. 17-én Pozsonyban a fővárosi, a szenci és a somorjai gimnázium tanulói is megcsodálhatták végzős diákjaink ének-, mozgás- és színpadi beszédkulturáját – a fő szerepekben Szabó Donátával, Jókai Ágnessel, Szép Gergővel és Kocskovics Péterrel. Kiss Péntek József rendező sikerében osztozik Spátay Adrianna társrendezővel és Csengel Mónika dramaturggal.” (Spátay A.) Az iskola újjászülető énekkara, hangszeres kamaragyüttese és kiváló szavalói – PaedDr. Farkas Adrianna és Stirber Lajos felkészítésével – ugyancsak színvonalas, 45 perces összeállítással emlékeztek meg az 1848/49-es forradalom és szabadságharc évfordulójáról. Ugyanez az összeállítás képezte a gerincét a városi művelődési központban március 15-én hagyományosan rendezendő ünnepi műsornak is; amely nagy tetszést aratott.



Ünnepi műsor az aulában március 15. tiszteletére



Szép Gergő és Szabó Donáta a West side storyban Jelenet az előadásból



A 2010/2011-es tanév „zenei élete”: szeptember 17., az énekkar és a hangszeres kamaragyüttes fellépése, a gimnázium újraindítása tiszteletére rendezett ünnepi megemlékezésen; november 15. Diáknapi – diákbal; december 6., Mikulás-ünnepség az aulában; december 11., szalagavató: az énekkar és a hangszeres kamaragyüttes fellépése, a „palotás”, a Gimisz Színpad: Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról – zenés színpadi változata; december 21., karácsonyi bál; december 22., ünnepi műsor a Szt. András-templomban; január 14. Koszorúcska (III.B,C); március 5., a Jókai Egyesület 100-éves – emlékünnepség; március 14., megemlékezés az 1848/49-es forradalom és szabadságharc évfordulójára – rendhagyó történelemóra az énekkar és a hangszeres kamaragyüttes közreműködésével; június 4., a Gimnázium Öregdiákjai és Tanárai Baráti Körének 7. Nagytalálkozója, a kórus és a hangszeres kamaragyüttes műsora; június 24., a művészet és kultúra napja az iskolában. Már 3. éve kötelező tantárgy a művészet és kultúra, heti 1 órában, amelynek keretében a zenével is foglalkoznak a diákok. A zenei nevelés önálló tantárgyként egy osztályban sem szerepel.



A 2010-es évtől a katolikus templomban búcsúztunk. Iskolánk énekkara és diákjai meghitt műsort adtak december 22-én, az utolsó tanítási napon.

A 2011/2012-es tanévben az intézmény ismét nyitott nyolcosztályos tagozatot. Mivel a tagozat első osztályába a tanulók az alapiskola 5. osztálya elvégzése után nyertek felvételt, az érvényben lévő tanterv számukra (heti 1 tanórán) előírja a kötelező zenei nevelést. A tananyag és a tankönyv azonos az alapiskola 6. osztályában előírttal. A zenei nevelés ellátásával, az énekkar és a hangszeres kamaragyüttes vezetésével az iskola igazgatója óraadóként e sorok íróját bízta meg. Hadd jegyezzem meg: a hetenkénti 1 zenei nevelés óra, a tanévben összesen 33 (amelyből a tanév folyamán jónéhány elmarad), inkább csak zenei ismeretterjesztés, a zenével való nevelés, a nemesebb zene iránti érdeklődés felkeltés alkalmi.

Köztudott: a komáromi Selye János Gimnázium diákjai kiválóan helyállnak országos és nemzetközi tanulmányi versenyeken, felkészülten hagyják el az alma matert: sikeresen folytatják tanulmányaikat a különféle főiskolákon és egyetemeken egyaránt. Azonban az évek óta folyamatosan működő diákszínjátszás – a Gimisz 2 csoportja –, s a 3. éve újjászületett énekkar és a hangszeres kamaragyüttes működése ékes bizonyítéka, hogy a mai fiatalok is vágyanak a szépre, a jóra, igénylik a művészetek művelését és befogadását. Az iskola felelőssége, erkölcsi kötelessége a feltételek megteremtése, a lehetőségek felkínálása ezen a téren is. Meg kellene szívnéltni Kodály Zoltán „tanítását”: „Ha a legfogékonyabb korban, a 6. és 16. év között egyszer sem járja át a gyermeket a nagy zene éltető árama: akkor később már alig fog rajta. Sokszor egyetlen élmény egész életre megnyitja a fiatal lelket a zenének. Ezt az élményt nem lehet a véletlenre bízni: ezt megszerzni az iskola feladata.”

Sajnálatos, hogy a II. világháború után az iskolán mint „olyanon” eluralkodó és mindmáig tomboló technokrata szemléletmód következményeként kialakult egészségtelen tantárgysovinizmusnak megvan az „eredménye”: a klasszikus kultúra és művelőinek a társadalom

A gimnázium újraindulásának 60. évfordulójára emlékeztünk. A kultúrműsor szereplői: iskolánk énekkara, valamint Szabó Donáta és Jókai Ágnes, volt diákjaink



Iskolánk énekkara és kamarazenekara a szalagavatón.

általi lebecsülése. Az értelmiség többsége szakbarbár – sajnos a pedagógusok zöme sem kivétel –, nem igényli a „kultúrát”, a művészeteket. Ennek okán lekezeli annak művelőit, kellő empátia hiányában képtelen az ezen a területen dolgozók munkáját értékelni, eredményeit felbecsülni. Teljes szemléletváltásra van szükség! Minden pedagógusnak tudatosítania kell, hogy tantárgya csak eszköz, a nevelés, a személyiség-, az emberformálás eszköze. A korszerű pedagógia már arra keresi a választ: miként alapozható meg a sikeres életút? Uzsaliné dr. Pécsi Rita a *Kulcs a muzsikához* című tankönyvcsalád – melyet Bárdos Lajos így méltatott: „Nagy miszsió vár rá!” – társszerzője szerint: „... a végleges megoldást nem a tudás halmozása – de nem is annak mellőzése! –, sokkal inkább az **érzelmi intelligencia** fejlesztéséhez kapcsolt naprakész, mobilizálható tudás teremtheti meg. **Ennek egyik fontos eszköze a művészeti nevelés, kiemelten a zene.**”

Epilógus

„Akinek nem mindegy, mi lesz itt a zenében egy-két emberöltő múlva, nem mehet el közömbösen az iskola mellett, amikor ének hallik ki belőle.” Mit mond ez az ének? Nagyobbára ezt: „Nekiünk így is jó! Kevés az idő, kevés a fizetés; az igazgató nem szereti a karéneket. Nekem semmi ambícióm, örülök, hogy élek... Nem ez a szövege, mégis ez szól ki belőle mindennél hangosabban.”

Az idézet Kodály Zoltán 1929-ben írott *Karének* című dolgozatából való. Felmérést ugyan nem készítettem, viszont sokfelé járva azt tapasztalom, hogy a mai iskolából egyre kevesebb ének „hallik ki”, mert egyre fogy a ráfordítható tanóra, a szakos pedagógus; az énekelni vágyó – szerető tanító, és mindezek következtében az éneklő gyerek és ifjú. Újfent Kodály Zoltán írásából idézek: „Ha belenézünk a tantervekbe, látjuk: alkotóik messze jártak a nevelés görög eszményétől, amely a zenének központi helyet juttatott.” Vajon mit szólna Tanítómesterünk – az alább következő, a 2011/2012-es tanév szeptemberétől érvénybe lépett tantervek

látán? Ugyanis a nemzeti kisebbségek nyelvén oktató alapiskolák számára előírt kerettanterv az 5-9. osztályokban mindössze 3 óra zenei nevelést, a nyolcosztályos gimnáziumban 2-t engedélyez, a négyéves gimnáziumban pedig a zenei nevelés továbbra is száműzetésben maradt. Ebben az iskolatípusban mindössze a kötelező heti 1 tanóra: művészeti nevelés elnevezésű tantárgy keretében adódik lehetőség valamiféle zenei nevelésre. Ha valamikor, akkor jelenünkben éppen ebben az iskolatípusban kellene a zenére s a zenével nevelésnek meggyőzni az ifjúságot afelől, hogy „... többsége annak, amit naponta szerzte a világban hallunk: a mindennapok, hétköznapi, emberi gyarlóságok zenéje – nem is érdemli a zene nevet.” Kodály Zoltán 1944-ben tett megállapítása, sajnos, semmit sem veszített időszerűségéből, sőt hatványozottan érvényes. Több évtizedes alapiskolai pedagógus múlttal a hátam mögött vallom, mert hiszem: mindezek ellenére még most sincs veszve minden! Mit kellene tenni? Véget kellene vetni a „sokat markolásnak”! Az alapiskolában a tantárgyösszevonás, az integrált tantárgyakra – a tudomány világa, a természet világa, a művészet világa – való váltás, s azok egyenlően, arányos óraszámában való tanítása által nagy tér nyílna a (művészeti) nevelésre. A középiskolában – 3. éve, hogy óraadóként beleszippantathatok a gimnázium levegőjébe – az ún. kerettanterv adta lehetőségek kihasználásával az eddigieknél sokkal nagyobb teret lehetne, kellene biztosítani a művészetel való nevelésnek. Nem szabad elhinni a hazugságot, miszerint: „ezek a mai fiatalok” nem igénylik a közösséget, a közös éneklést, nem szeretnek énekelni. A karéneket más tantárgyakkal párhuzamosan rangra kellene emelni: kötelezően választható tantárggyá kellene tenni. Így a karének a középiskolában is a (zenére s a zenével) nevelés leghatékonyabb eszközévé válhatna. Lépten-nyomon tapasztalom, hogy – ellenkezőleg az „ezek a mai fiatalok” megbélyegzéssel – ezek a mai fiatalok mindenre nyitottak, csak fel kell kínálni számukra a lehetőségeket, a valódi értékeket is. Nem

igaz, hogy nem érdekli őket a történelem, a néphagyomány, a kultúra, a művészet, s hogy nem szeretnek énekelni, zenélni –, Kodálytól a idézet: „... csak legyen, aki vezet.” Örömmel tapasztalom, hogy a művészeti alapiskolát végzett hangszeren játszó is szívesen muzsikálnak közösen; kísérőként is felelősséggel működnek közre a kórus fellépéseiben, s teszik színesebbé, gazdagabbá annak műsorát. Nekik is sokkal nagyobb teret kellene biztosítani. És arról is meg vagyok győződve, hogy iskoláinkban – a mazsorett meg egyéb (has)táncscsoportokkal szemben – a néptánc- és folklórcsoportot kellene előnyben részesíteni. Ismét Kodály Zoltán: „Nekiünk nemzeti ügy a tánc is, mert ahogy benne a magyar karakter kifejezésre jut, az valami eredeti és sajátos, mással nem pótolható. Nélküle hiányos a magyar jellemvonások sora.” És vitatható-e, hogy a szebbnél szebb népviseletbe öltözött táncosoknak már csak a látványa is felér amazokéval? Kodály Zoltánnál maradva, a népviselet is múltunk egy-egy „fázisát örökíti meg és a magyar szépség fogalom egy elemét hordozza.”

Befejezésül visszatérve Kodály Zoltán *Gyermekkarok* című dolgozatához, hadd ajánlom átgondolásra minden magyar pedagógusnak – óvónőtől az egyetemi tanárig –, Tanítómesterünk néhány „intelmét”:

„Az a magyar társadalom, mely kitűnően ismeri a fajbor és kocsisbor közti különbséget, zenei kocsisboron él.

Hogy a magyar nem szeret egyesülni: oly végzetes nemzeti hiba, aminek a javítására minden eszközt meg kellene ragadni.

Hogy mindennek a gazdasági krízis az oka? Minden megjavul magától, csak a gazdaság jöjjön rendbe? Nem hiszem. A művészetnek megvannak a maga létfeltételei, a pénztől függetlenül. A nyomor talán gátolja a terjeszkedését, de a gazdagság nem mindig segíti elő. A pénz nem termel eszméket. Pénz volna itt elegendő, csak nem arra fordítják, amire kellene. De éppen, ami a legértékesebb: azt nem lehet pénzen venni. Nem az erőszény, a lélek üressége a nagyobb baj. S ebből nekünk túlonultul kijutott.”